

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

Навчальний рік 2021/2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «228 Педіатрія»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри медицини катастроф та військової медицини

Протокол від " 31 " серпня 2021 року № 2

Завідувач кафедри
С.Г. Демяник
(підпис) _____ (ініціал, прізвище)

Схвалено методичною комісією ХНМУ з проблем загальної та предфахової підготовки

Протокол від " 31 " верня 2021 року № 1

Голова: професор
О.Ю Вовк
(підпис) _____ (ініціал, прізвище)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини

Навчальний рік 2021/2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність «228 Педіатрія»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
медицини катастроф
та військової медицини

Протокол від
«31» серпня 2021 року № 2

Завідувач кафедри

(підпис) С.Г. Демяник
(ініціали, прізвище)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
предфахової підготовки

Протокол від
«31» серпня 2021 року № 1

Голова: професор

(підпис) О.Ю Вовк
(ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Демяник Сергій Григорович, завідувач кафедри, доцент
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)
2. Сідорук Андрій Олександрович, старший викладач
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)
3. Ліщук Світлана Анатоліївна, старший викладач
(прізвище, ім'я та по-батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь)

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

<p>Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p> <p><u>Сідорук Андрій Олександрович, старший викладач</u></p> <p>Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше).</p> <p>Кваліфікація «Лікар», спеціальність “Педіатрія”, “Організація і управління охороною здоров'я”</p> <p>Контактний телефон (057) 702-11-77 Корпоративна пошта викладача ao.sidoruk@knm.edu.ua</p>
<p>Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p> <p><u>Лях Григорій Дмитрович, старший викладач</u></p> <p>Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше).</p> <p>Кваліфікація «Лікар», спеціальність “Авіаційна та космічна медицина”, “Організація і управління охороною здоров'я”, „Викладач вищої військово-медичної школи»</p> <p>Контактний телефон (057) 702-11-77 Корпоративна пошта викладача hd.liakh@knm.edu.ua</p>
<p>Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь</p> <p><u>Мирошніченко Олексій Максимович, викладач</u></p> <p>Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше).</p> <p>Кваліфікація «Лікар», спеціальність “Лікувально-профілактична справа”, “Терапія“, “Організація і управління охороною здоров'я”</p> <p>Контактний телефон (057) 702-11-77 Корпоративна пошта викладача om.miroshnichenko@knm.edu.ua</p>

Консультації відповідно до розкладу кафедри та викладача

Очні консультації: за розкладом викладача; навчальні класи кафедри
медицини катастроф та військової медицини

Он-лайн консультації: Google Meet, дистанційна платформа ХНМУ
Moodle, ZOOM згідно з розкладом;

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=779>

Локація: заняття проводяться на кафедрі медицини катастроф та вій-
ськової медицини ХНМУ, за адресою: м.Харків, вул. Трінклера, 12.

Контактний телефон та E-mail кафедри:

тел. (057) 702-11-77, knmu.voenkafedra@ukr.net

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Програма вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» призначена для закладів вищої освіти МОЗ України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження студента необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу.

Предметом вивчення дисципліни є безпека життєдіяльності і основи біоетики та біобезпеки.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» здійснюється у I – II семестрах I року навчання та базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, медичної, біологічної та біоорганічної хімії, анатомії людини, гістології, латинської мови, історії медицини, іноземної мови з професійним спрямуванням, філософії й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

Пререквізити. Навчальна програма передбачає поглиблену підготовку студентів всіх спеціальностей (лікувальна справа, педіатрія, стоматологія, медико-профілактична справа, медична психологія та фармація) для роботи у системі охорони здоров'я. Відповідно до навчального плану, навчальна дисципліна «Безпека життєдіяльності. Основи біоетики та біобезпеки» вивчається студентами першого року навчання і базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, анатомії людини, нормальної фізіології, основ екології та інтегрується з відповідними програмами. У свою чергу, основним її завданням є набуття знань основних валеологічних принципів здорового способу життя та основ безпечної діяльності медичного працівника, що створює засади для наступного

вивчення студентами клінічних і гігієнічних дисциплін, передбачає інтеграцію з цими дисциплінами та формує уміння і знання з безпеки життєдіяльності у процесі подальшого навчання.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні суміжних дисциплін протягом всього періоду навчання, також є базою для підготовки до ліцензійного іспиту ЄДКІ, підготовки до навчання у закладах вищої освіти на програмах третього освітньо-наукового рівня вищої освіти.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=779>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є теоретична і практична підготовка студентів з «Безпеки життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки», яка включає:

- набуття знань, умінь і компетенції для збереження здоров'я та життя людини в сучасних умовах проживання;
- набуття знань, умінь і компетенції для захисту від небезпек техногенного, антропогенного, природного походження та створення комфортних умов для життєдіяльності людини;
- формування знань щодо правових та організаційних аспектів охорони праці медичних працівників;
- формування основ здорового способу життя та профілактики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності майбутнього лікаря;
- формування знань щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій, виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності;
- формування вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх безпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- проведення аналізу та оцінки небезпечних ситуацій;
- самостійне прийняття рішень щодо розробки та використання засобів захисту від небезпек у разі виникнення екстремальних ситуацій;
- використання нормативно-правової бази для захисту людини і навколишнього середовища;

- розробка заходів і засобів захисту від впливу небезпечних і шкідливих факторів;
- прогнозування і попередження виникнення надзвичайних ситуацій, а в разі їх виникнення, запровадження рішучих заходів, спрямованих на їх ліквідацію;
- використання у своїй майбутній практичній діяльності правових, технічних, природоохоронних, профілактичних та освітньо-виховних заходів, спрямованих на забезпечення здорових і безпечних умов існування людини в сучасних умовах;
- знання правових та організаційних аспектів охорони праці медичних працівників.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні:

ІК - Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні:

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим;

ЗК2 – Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;

ЗК3 – Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

ЗК4 – Здатність до адаптації та дії в новій ситуації;

ЗК5 – Здатність приймати обґрунтоване рішення, працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії;

ЗК6 – Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою;

ЗК7 – Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК8 – Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків;

ЗК9 – Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

спеціальні (фахові, предметні):

ФК1 – Навички опитування

ФК2 – Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів

ФК3 – Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання

ФК4 – Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку, характеру харчування при лікуванні захворювань

ФК5 – Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань

ФК6 – Здатність до діагностування невідкладних станів

ФК7 – Здатність до визначення тактики та володіння навичками надання екстреної медичної допомоги

ФК8 – Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів

ФК9 – Навички виконання медичних маніпуляцій

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді;

ПРН 2 – знання психофізіологічних особливостей людини, здоров'я людини, підтримки здоров'я, профілактики захворювань, лікування людини, здоров'я населення

ПРН 3 – здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій

ПРН 4 – збір інформації про пацієнта

ПРН 5 – оцінювання результатів опитування, фізичного обстеження, даних лабораторних та інструментальних досліджень

ПРН 6 – встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання

ПРН 10 – діагностування невідкладних станів, визначення тактики надання екстреної медичної допомоги

ПРН 17 - вміння вести медичну документацію, обробляти державну, соціальну та медичну інформацію.

ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я;

ПРН 19 – здійснювати оцінку санітарно-гігієнічного стану навколишнього середовища з метою визначення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів;

ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі;

ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

стресостійкість, вміння пристосовуватися до ситуації, комунікабельність, вміння працювати в команді, бажання навчатися, критичне мислення, вміння планувати.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 1,5	освітня програма підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти підготовки 22 «Охорона здоров'я»	Нормативна	
Загальна кількість годин 90	Спеціальність 228 «Педіатрія»	Рік підготовки (курс):	
		1-й	-й
		Семестр	
		1, 2-й	-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних 20 самостійної роботи студента 25	Освітній ступінь: другий (магістерський рівень) ОПП «Педіатрія»	Лекції	
		10 год.	год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	год.
		Лабораторні	
		0 год.	год.
		Самостійна робота	
		25 год.	год.
Індивідуальні завдання:			
0 год.			
Вид підсумковою контролю:			
залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій навчання
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	2	лекція, презентація
2.	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини.	2	лекція, презентація
3.	Природні небезпеки, характер їх проявів і дії на людей та об'єкти економіки. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників.	2	лекція, презентація
4.	Техногенні небезпеки та наслідки їх дії. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об'єктах. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників.	2	лекція, презентація
5.	Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Алгоритм захисних поведінкових реакцій.	2	лекція, презентація
	Всього годин	10	

2.2.2 Семінарські заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
2	Людина в системі “людина – зовнішнє середовище”. Значення зовнішнього середовища в	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування,

	системі “людина – зовнішнє середовище”.			тестовий контроль, реферати, доповіді
3	Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
4	Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці медичних працівників. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов’язків медичних працівників.	2	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
5	Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	1	Розповідь – пояснення, презентації	Поточний контроль: усне опитування, тестовий контроль, реферати, доповіді
6	Підсумкове заняття	1		Залік
	Всього годин	10		

2.2.3 Практичні заняття

Практичні заняття програмою не передбачені.

2.2.4. Лабораторні заняття

Лабораторні заняття програмою не передбачені.

2.2.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Тема 1. Теоретичні основи безпеки життєдіяльності.	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
2.	Тема 2. Людина в системі “людина – зовнішнє середовище”. Значення зовнішнього середовища в системі “людина – зовнішнє середовище”.	4	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
3.	Тема 3. Правові та організаційні питання безпеки життєдіяльності та охорони праці медичних працівників. Професійні шкідливості при виконанні професійних обов’язків медичних працівників.	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
4.	Тема 4. Забезпечення безпеки життєдіяльності людини	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
5.	Тема 5. Природні небезпеки, характер їх проявів і дії на людей та об’єкти економіки. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників.	2	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
6.	Тема 6. Техногенні небезпеки та наслідки їх дії. Типологія аварій на потенційно-небезпечних об’єктах. Захист населення від шкідливих та	2	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.

	небезпечних чинників.			
7.	Тема 7. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Алгоритм захисних поведінкових реакцій.	2	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
8.	Тема 8. Безпека харчування як складова безпечної життєдіяльності людини.	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
9.	Підсумкове заняття	3	Самостійна робота,	Письмове опитування; тестовий контроль на практичному занятті.
	Всього годин самостійної роботи студента	25		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Поточний контроль проводиться науково-педагогічними працівниками на кожному аудиторному занятті. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Основна мета поточного контролю - забезпечення зворотного зв'язку між науково-педагогічними працівниками та здобувачами освіти у процесі навчання та забезпечення управління їх навчальною мотивацією. Інформація, одержана при поточному контролі, використовується як науково-педагогічними працівниками – для коригування методів і засобів навчання, так і здобувачами освіти – для планування самостійної роботи. *За результатами засвоєння кожної теми заняття виставляється оцінка з використанням 4-бальної системи: «відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно».*

Знання Студентів оцінюються з усіх видів навчальних занять за такими критеріями:

1) **«відмінно»** – відповідає високому (творчому) рівню компетентності:

- Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили;

2) **«добре»** – отримує студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає достатньому (конструктивно-варіативному) рівню компетентності:

- Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна;

- Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок;

3) **«задовільно»** – отримує студент за двома рівнями оцінювання залежно від набраної кількості балів та відповідає середньому (репродуктивному) рівню компетентності:

- Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих;

- Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні

4) **«незадовільно»** – відповідає низькому (рецептивно-продуктивному) рівню компетентності:

- Студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.

Підсумкове заняття – це заняття, на якому проводиться оцінювання набутих компетентностей після логічно завершеної частини дисципліни, що складається з сукупності навчальних елементів програми дисципліни. ПЗ проводиться на одному із практичних занять, приймається викладачем академічної групи. ПЗ має включати контроль усіх видів підготовки (теоретичної, практичної, самостійної та інших), передбачених програмою навчальної дисципліни. За ПЗ виставляється оцінка, що є однією з оцінок ПК. Якщо в межах ПЗ за практичні заняття є незадовільні оцінки, то викладач зобов'язаний забезпечити здобувачу освіти можливість відповіді на додаткові питання з теми цих занять з подальшим виставленням оцінки у “Журнал обліку роботи академічної групи” та АСУ.

Самостійна робота здобувача (СРЗ). Навчальний матеріал дисципліни, передбачений для засвоєння здобувачем освіти у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять.

Оцінювання дисципліни - це підсумковий контроль, що проводиться після засвоєння здобувачем освіти навчального матеріалу з дисципліни на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи. Формою підсумкового контролю дисципліни є залік, який проводиться викладачем академічної групи на останньому занятті з дисципліни. Підсумковий бал за дисципліну визначається як середнє арифметичне традиційних оцінок за кожне заняття (поточну навчальну діяльність) та оцінки за підсумкове заняття, що округляється до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу.

Перерахунок середньої оцінки за ПНД для дисциплін, які завершуються заліком проводиться відповідно до таблиці.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123

4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до заліку:

1. «Безпека життєдіяльності», предмет, задачі, основні завдання.
2. Аксиома про потенційну небезпеку.
3. Класифікація небезпек. Концепція ризику. Керування ризиком.

4. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.
5. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
6. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».
7. Людина, як біоенергетична система. Єдність біологічних систем організму людини.
8. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.
9. Захисні функції організму людини.
10. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи “людина – середовище існування”.
11. Закон Вебера-Фехнера.
12. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини.
13. Раціональні режими праці і відпочинку.
14. Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.
15. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини.
16. Фізичні негативні фактори.
17. Хімічні негативні фактори.
18. Біологічні антропогенні негативні фактори.
19. Психофізіологічні негативні фактори.
20. Соціальні небезпеки.
21. Методи і засоби захисту людини.
22. Особливості стану екологічної безпеки України. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.
23. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини.
24. Здоров'я і патологія. Валеологія та санологія, визначення, сутність і предмет їх вивчення.
25. Показники індивідуального здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.

26. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах.
27. Оздоровчі традиційні і нетрадиційні системи, методи оздоровлення. Способи загартування організму.
28. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх вживанні.
29. Методи боротьби із шкідливими звичками.
30. Законодавча та нормативна база України з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Основні положення Закону України “Про охорону праці”.
31. Нормативні акти з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства з безпеки життєдіяльності та охорони праці.
32. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження.
33. Служба охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України.
34. Служба охорони праці підприємства. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до роботи. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці.
35. Органи державного нагляду за охороною праці їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.
36. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
37. Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов’язків медичних і фармацевтичних працівників. Особливості професійної захворюваності медичних і фармацевтичних працівників.
38. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.
39. Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії.
40. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.

41. Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установками.
42. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
43. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу.
44. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
45. Небезпечні для людини фактори пожежі.
46. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.
47. Законодавча база з пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.
48. Класифікація радіаційних аварій.
49. Механізм дії іонізуючих випромінювань на організм людини.
50. Нормування іонізуючого випромінювання. Рівні втручання у разі радіаційної аварії.
51. Чорнобильська катастрофа: соціальні та медичні наслідки. Зони радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.
52. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності.
53. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.
54. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах.
55. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників техногенних небезпек.
56. Вплив харчування на життєдіяльність людини.
57. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів.
58. Харчові добавки як можливі забруднювачі.
59. Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами.
60. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві.

61. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.
62. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.
63. Токсичні речовини у продуктах харчування: допустимі фонові залишки, максимально допустимий рівень залишків у харчових продуктах.
64. Методика зменшення кількості речовин-забруднювачів у харчових продуктах.

3.3. Контрольні питання

1. «Безпека життєдіяльності», предмет, задачі, основні завдання.
2. Аксиома про потенційну небезпеку. Класифікація небезпек.
3. Концепція ризику. Керування ризиком. Принципи визначення припустимого рівня негативних факторів стосовно здоров'я людини.
4. Принципи і методи забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
5. Основи керування безпекою життєдіяльності. Системний аналіз безпеки життєдіяльності.
6. Правове забезпечення безпеки життєдіяльності людини.
7. Значення зовнішнього середовища в системі «людина – зовнішнє середовище».
8. Людина, як біоенергетична система. Єдність біологічних систем організму людини. Фактори, що забезпечують здоров'я людини.
9. Функціональні системи організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності. Захисні функції організму людини.
10. Роль рецепторів і аналізаторів організму людини в оцінці факторів системи «людина – середовище існування». Закон Вебера-Фехнера.
11. Психологічні фактори, що визначають особисту безпеку людини. Психофізіологічний стан організму.
12. Залежність стану організму від зовнішніх подразників. Раціональні режими праці і відпочинку.
13. Зовнішнє середовище і середовище життєдіяльності людини. Класифікація і характеристики середовища життєдіяльності людини.
14. Класифікація і характеристика негативних факторів зовнішнього середовища людини. Фізичні негативні фактори. Хімічні негативні фактори. Біологічні антропогенні негативні фактори. Психофізіологічні негативні фактори. Соціальні небезпеки.
15. Методи і засоби захисту людини. Комплексна оцінка ризику впливу антропогенних чинників на безпеку та здоров'я людини.
16. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини. Здоров'я і патологія.
17. Валеологія та санологія, визначення, сутність і предмет їх вивчення. Показники індивідуального здоров'я людини.

18. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.
19. Поняття про спосіб життя, його особливості у сучасних умовах.
20. Оздоровчі традиційні і нетрадиційні системи, методи оздоровлення. Способи загартування організму.
21. Механізм шкідливого впливу на організм людини алкоголю, тютюнопаління і наркотиків. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх вживанні. Методи боротьби із шкідливими звичками.
22. Вплив харчування на життєдіяльність людини.
23. Вимоги до якості і безпеки харчових продуктів.
24. Харчові добавки як можливі забруднювачі.
25. Наслідки забруднення харчових продуктів пестицидами.
26. Стимулятори росту та інші хімічні речовини, що застосовуються в сільському господарстві.
27. Генетично модифіковані продукти та їх небезпека для здоров'я людини.
28. Радіонукліди у харчових продуктах. Харчування в умовах радіаційного забруднення.
29. Токсичні речовини у продуктах харчування: допустимі фонові залишки, максимально допустимий рівень залишків у харчових продуктах. Методика зменшення кількості речовин-забруднювачів у харчових продуктах.
30. Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ, вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дій.
31. Характеристика небезпечних метеорологічних процесів і явищ, вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дій.
32. Небезпечні гідрологічні процеси і явища, вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.
33. Пожежі у природних екосистемах вражаючі фактори природних пожеж, характер їх проявів та наслідки.
34. Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей.
35. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки.
36. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях.
37. Вимоги до транспортування небезпечних речовин.
38. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища.

39. Законодавча база з пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.
40. Класифікація радіаційних аварій.
41. Механізм дії іонізуючих випромінювань на організм людини. Нормування іонізуючого випромінювання. Рівні втручання у разі радіаційної аварії.
42. Чорнобильська катастрофа: соціальні та медичні наслідки. Зони радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС.
43. Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності.
44. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин.
45. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Захист населення від шкідливих та небезпечних чинників техногенних небезпек.
46. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб.
47. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження.
48. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори.
49. Збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадання зброї та небезпечних речовин.
50. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.
51. Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення.
52. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика.
53. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину.
54. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі.
55. Фактори, що підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.
56. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.
57. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості.

58. Законодавча та нормативна база України з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Основні законодавчі акти з безпеки життєдіяльності та охорони праці.
59. Основні положення Закону України “Про охорону праці”. Нормативні акти з безпеки життєдіяльності та охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства з безпеки життєдіяльності та охорони праці.
60. Державне управління охороною праці та організація охорони праці на виробництві. Органи державного управління охороною праці, їх компетенція і повноваження.
61. Служба охорони праці системи Міністерства охорони здоров'я України.
62. Служба охорони праці підприємства. Навчання з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до роботи.
63. Державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Органи державного нагляду за охороною праці їх основні повноваження і права.
64. Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Розслідування та облік нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві.
65. Перелік професійних шкідливостей при виконанні професійних обов'язків медичних і фармацевтичних працівників. Особливості професійної захворюваності медичних і фармацевтичних працівників.
66. Правила виробничої санітарії, протиепідемічного режиму та особистої гігієни працівників дезінфекційних установ і підрозділів.
67. Техніка безпеки персоналу кабінетів і відділень променевої діагностики і терапії. Особливості впливу сучасних лазерних апаратів.
68. Охорона праці у патологоанатомічних, патогістологічних, судово-медичних установах.
69. Правила техніки безпеки у відділеннях гіпербаричної оксигенації, клініко-діагностичних лабораторіях, фізіотерапевтичних відділеннях, при роботі із стерилізаційними установками.
70. Правила обладнання, експлуатації та виробничої санітарії при роботі в аптеках.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

Індивідуальні завдання програмою не передбачені.

3.5. Правила оскарження оцінки

Оскарження оцінки проводиться згідно положення «Про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету», наказ від 30.09.2020р. №252.

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1226%3A2013-03-25-12-07-55&catid=4%3A2011-05-04-07-20-12&Itemid=19&lang=uk

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Очікується, що студенти відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри).

Письмові завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надає на першому практичному занятті.

Під час лекційного заняття ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально. Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно:

- регулярно відвідувати практичні заняття;
- мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики;
- не спізнюватися і не пропускати заняття;
- виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття;
- вміти працювати у складі групи;
- звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати відповідь, коли Ви її потребуєте.

Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Організація інклюзивного навчання в закладах вищої освіти здійснюється згідно з наказом ХНМУ № 203 від 22.06.2018 «Про затвердження порядку супроводу (надання допомоги) осіб з обмеженими фізичними можливостями, громадян похилого віку, інших маломобільних груп населення під час перебування на території (в приміщеннях) ХНМУ.

Студенти з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у студента виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

Заохочується участь студентів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі студенти ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, яке розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або

яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра медицини катастроф та військової медицини підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На

перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник /За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П.Яворовський, В.М.Шевцова, Г.А.Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.
4. Безпека життєдіяльності: для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний; За ред. Є.П. Желібо і В.М.Пічі. – К.: “Каравела”; Львів: “Новий Світ-2000”, 2001. – 320 с

Допоміжна

1. Безпека життєдіяльності: підручник. / [О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.] – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 448 с.
2. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.
3. Закон України “Про охорону праці” від 14.10.92.
4. Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” № 4004-XII від 24.02.94.
5. Закон України “Про колективні договори та угоди” № 1874 від 24.12.95.
6. Закон України “Про страхові тарифи на загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” № 1423 від 13.09.2000.
7. Закон України “Про адміністративні порушення” № 8074-10 від 07.12.84.
8. Основи законодавства України про охорону здоров’я № 2802-XII від 19.11.92.
9. Кодекс законів України про працю № 322-VIII від 10.12.71.
10. Закон України “Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань” № 15/98-ВР від 14.01.1998.
11. Кодекс цивільного захисту України № 5403-VI від 02.10.2012.

12. Указ Президента України № 643/2001 “Національна програма боротьби із захворюваністю на туберкульоз”.
13. Постанова Кабінету Міністрів України “ Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві ” № 1232 від 30.12.11 р.
14. ДСТУ 2272:2006 “Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”. – К.: Держспоживстандарт, 2007. – 28 с.
15. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці” № 15 від 26.01.05.
16. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Перелік робіт з підвищеною небезпекою” № 15 від 26.01.05.
17. Наказ Держнаглядохоронпраці України “Типове положення про службу охорони праці” № 255 від 15.11.04.
18. Наказ МОН України “Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і закладах освіти” № 563 від 01.08.01.
19. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України “Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою та порядку реєстрації трудового договору між працівниками і фізичною особою” № 260 від 08.06.01.
20. Наказ МОЗ України “Положення про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я України” № 268 від 30.09.1994.
21. Наказ МОЗ України “Про введення оперативного контролю за станом охорони праці в установах, закладах та на підприємствах системи МОЗ України” № 444 від 01.11.2001.
22. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями” № 368 від 24.03.04 р.
23. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97). – Київ: Відділ поліграфії Українського центру держсанепіднагляду МОЗ України, 1998. – 125 с.
24. Домарецький, В. А. Екологія харчових продуктів [Текст]: виробничо-практичне видання / В. А. Домарецький, Т. П. Златєв. - К.: Урожай, 1993. - 190 с.
25. Смоляр В. І. Харчування в умовах радіонуклідного забруднення. – К.: Здоров’я: Укр. червоний хрест, 1991. – 32 с.
26. Хоружая Т. А. Оценка экологической опасности. / Т. А. Хоружая — М.: “Книга сервис”, 2002. – 208 с.
27. Безпека життєдіяльності: Підручник / В.Г. Цапко, Д.І. Мазоренко, Ю.С. Скобло, Л.М. Тіщенко; за ред. В.Г. Цапка. – К.: Знання, 2008. – 397 с.
28. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / В.В. Березуцький, Л.А. Васьковець, Н.П. Вершиніна та ін.; За ред. В.В. Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 384 с.

29. Корнієнко О.В. Безпека життєдіяльності та підтримання психосоматичного здоров'я молоді: Монографія.-К.:“ Київський університет”, 2004.-264 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE
2. <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=779>
3. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
4. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
5. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
6. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
7. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
8. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
9. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>.
10. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>.
11. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
12. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.
13. <http://www.bioethics.net>
14. <http://www.bioethics.as.nyu.edu>
15. <http://www.bioethics.ca>
16. <http://www.bioethics.ru>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_t_ext.pdf
3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-poglyv-dysc.docx
4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ

- http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_t_ext.pdf
5. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_os_v.pdf
 6. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk
 7. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk
 8. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx

Завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини

доцент

Демяник С. Г.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини № 2 та медсестринства

Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки»

Нормативний освітній компонент

Формат освітнього компонента змішаний (очний та дистанційний)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність «228 «Педіатрія»

Освітньо-професійна програма Педіатрія

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс перший

Силабус навчальної дисципліни
Розглянуто на засіданні кафедри
пропедевтики внутрішньої медицини №2 та
медсестринства

Протокол від.
“30” серпня 2021 року № 11

Завідувач кафедри

 проф. Оспанова Т.С.

Схвалено методичною комісією ХНМУ з
проблем терапевтичного профілю

Протокол від.
“_31_” серпня _____ 2021 року № 1

Голова проф. Кравчун П.Г.

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Оспанова Т.С., зав. кафедрою ПВМ №2 та медсестринства, професор, д.мед.н.
2. Семидоцька Ж.Д., професор кафедри ПВМ №2 та медсестринства, професор, д.мед.н.
3. Хіміч Т.Ю., доцент кафедри ПВМ №2 та медсестринства, доцент, к.мед.н.
4. Єрмоменко Г.В. професор кафедри ПВМ №2 та медсестринства, професор, д.мед.н.
5. Чернякова І.О доцент кафедри ПВМ №2 та медсестринства, доцент, к.мед.н..
6. Красовська К.О. доцент кафедри ПВМ №2 та медсестринства, доцент, к.мед.н.
7. Борзенко А.Б. асистент кафедри ПВМ №2 та медсестринства, к.мед.н.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1. Оспанова Тетяна Сунгашівна – завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, д. мед. н., професор. Професійні інтереси: терапія, нефрологія, пульмонологія, алергологія

Контактний тел. та E-mail викладача +380509988242, ts.ospanova@knmu.edu.ua

2. Семидоцька Жанна Дмитрівна- професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, д. мед. н., професор. Професійні інтереси: терапія, нефрологія

Контактний тел. та E-mail викладача +380505242325, tatkhimich1666gmail.com

3. Єрмоєнко Галина Володимирівна професор кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, д. мед. н., професор. Професійні інтереси: терапія, алергологія, імунологія

Контактний тел. та E-mail викладача +380666485213, tatkhimich1666gmail.com

4. Чернякова Інгеборг Олександрівна –доцент кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, к. мед. н., доцент. Професійні інтереси: терапія

Контактний тел. та E-mail викладача +380991827952, tatkhimich1666gmail.com

5. Красовська Катерина Олександрівна - доцент кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, к. мед. н., доцент. Професійні інтереси: терапія

Контактний тел. та E-mail викладача +380675794661, tatkhimich1666gmail.com

6. Борзенко Алла Борисівна- асистент кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, к. мед. н. Професійні інтереси: терапія, кардіологія

Контактний тел. та E-mail викладача +380507047777, tatkhimich1666gmail.com

Інформація про консультації Очні консультації: згідно розкладу кафедри на базі кафедри - обласної клінічної лікарні та за попередньою домовленістю. Он-лайн консультації: за попередньою домовленістю з викладачем з використанням ресурсів системи Moodle. (<http://31.128.79.157:8083/login/index.php>)

Локація. Місце проведення лекцій та практичних занять: лекційна зала та учбові кімнати кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, і (вул. Тринклера 3).

Час проведення занять: понеділок, вівторок, середа, четвер, п'ятниця (9⁰⁰-11⁵⁰/13²⁰-17¹⁰ у відповідності до розкладу);

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Педіатрія»

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Дисципліна «Безпека життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки» – це система знань, що вивчає та аналізує моральність людських дій в біолого-медичній галузі та охороні в здоров'я, стосовно її відповідності моральним нормам і вартостям. В умовах високого антропогенного навантаження на біосферу важливо розуміти і вивчати різноманітність шляхів біологічних процесів, які впливають на життєяльність людини. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни, є базовими для блоку дисциплін, що забезпечують природничо-наукову і професійно-практичну підготовку. Вивчення дисципліни “Безпека життєдіяльності: основи біоетики та біобезпеки” формує у студентів цілісну уяву про основи здорового способу життя та профілактики виникнення небезпечних ситуацій у професійній діяльності майбутнього лікаря загальної практики.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є розгляд і вирішення етичних проблем, які можуть виникнути в процесі медичної практики, під час виконання біомедичних досліджень і експериментів, або в разі комбінації цих видів професійної діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки» здійснюється у I або II семестрах I року навчання та базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: медичної біології, медичної та біологічної фізики, медичної, біологічної та біоорганічної хімії, анатомії людини з особливостями дитячого віку, гістології, цитології та ембріології з особливостями дитячого віку, латинської мови, історії медицини, іноземної мови з професійним спрямуванням, філософії й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у наступній професійній діяльності.

Пререквзити основні природничо-наукові дисципліни: медична біологія, медична та біологічна фізика, медична, біологічна та біоорганічна хімія, анатомія людини, гістологія, цитологія та ембріологія з особливостями дитячого віку, латинська мова, історія медицини, іноземна мова з професійним спрямуванням, філософія

Постреквзити: пропедевтика внутрішньої медицини, внутрішня медицина, інфекційні хвороби, професійні хвороби та ін..., гігієнічні дисципліни

Послання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE [Сторінка дисципліни в системі Moodle \(http://31.128.79.157:8083/my/\)](http://31.128.79.157:8083/my/)

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності, основи біоетики та біобезпеки» є опанування навичками оцінювати біомедичні технології та професійні стосунки з людьми з позиції моралі, гідності людського життя та біобезпеки:

1.2 Основними завданнями вивчення дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки» є:

- формування знань, умінь і компетенції для збереження здоров'я та життя людини, в сучасних умовах проживання;
- формування знань, умінь і компетенції для захисту від небезпек природного, техногенного, соціального походження та створення комфортних умов для життєдіяльності людини;
- формування знань щодо правових та організаційних аспектів охорони праці медичних працівників;
- формування знань щодо моральної сторони діяльності людини в медицині та біології;
- формування знань щодо збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності;
- формування знань щодо законодавчих документів, які захищають індивідуум, суспільство і людство в цілому від небажаних і згубних наслідків упровадження в практику нових медико-біологічних технологій, виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності;
- формування вміння оцінювати новітні досягнення біології та медицини з точки зору визначення ступеня їх небезпеки для людини і суспільства сьогодні й у майбутньому.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами **компетентностей:**

інтегральні:

Компетентності та результати навчання.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей:**

– *інтегральна:*

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

– загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
4. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
10. Здатність працювати в команді.
11. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.
12. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

– спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність оцінювати організацію та якість надання різних видів медичної допомоги і забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя та громадського здоров'я населення, здійснювати освіту та адвокацію пацієнтів.
2. Здатність до виконання медсестринських втручань відповідно до клінічних протоколів та стандартів медсестринської діяльності.
3. Здатність здійснювати організацію та управління діяльністю медсестринських структурних підрозділів.
4. Здатність застосовувати наукові підходи щодо планування дизайну досліджень, збору даних, розповсюдження та використання результатів наукових досліджень у сфері охорони здоров'я.
5. Здатність застосовувати основи педагогіки і психології в освітньому процесі у закладах вищої освіти.
6. Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі охорони здоров'я..знати чинні накази МОЗ України та контролювати їх виконання молодшими спеціалістами

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання:

- ПРН 1 – здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді
- ПРН 4 – збір інформації про пацієнта
- ПРН 9 – визначення тактики ведення контингенту осіб, що підлягають медичному спостереженню або потребують паліативної допомоги
- ПРН 11 – проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
- ПРН 16 – оцінювання впливу навколишнього середовища на стан здоров'я населення
- ПРН 17 – ведення медичної документації, обробка державної, соціальної та медичної інформації
- ПРН 18 – здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я
- ПРН 19 – здатність здійснювати оцінку санітарно-гігієнічного стану навколишнього середовища з метою визначення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів
- ПРН 20 – здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі

ПРН 21 – сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Soft skills):**

1. Комунікативні навички
2. Здатність працювати в команді, спілкуватися з людьми і управляти конфліктами, вміння оцінювати і аналізувати ситуації
3. Здатність до організації, планування та ефективного виконання проєктів і завдань
4. Здатність виконувати роботу професійно, відповідально
5. Здатність проявляти емоційний інтелект у взаємодіях з колегами, клієнтами, з керівником, почуттям такту і своєчасності реакції.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів 1,5	Напрямок підготовки <u>22 «Охорона здоров'я»</u>	Нормативна	
Загальна кількість годин - 45	Спеціальність: 228»Педіатрія»	Рік підготовки:	
		1-й	-й
		Семестр	
		1-й або 2-й	-й
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 20 самостійної роботи студента - 25	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Другий (магістерський) рівень	Лекції	
		10год.	
		Практичні	
		10 год.	
		Самостійна робота	
		25год.	
Індивідуальні завдання: 0			
Вид контролю: залік			

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Біоетика: предмет, мета і задачі в системі охорони здоров'я. Історія професійної медичної етики. Принципи та правіла біоетики.	2
2	Права людини як джерело біоетичних принципів та критеріїв поведінки. Вартість життя та здоров'я людини. Міжнародні документи з питань біоетики та прав людини. Біологічна безпека та біологічний ризик.	2
3	Біоетика медико-біологічних експериментів. Сучасна концепція доказової медицини. Біоетичні комітети, історія створення, методи організації, моделі, права та обов'язки, перспективи діяльності.	2
4	Етико-правові проблеми трансплантології та трансфузіології. Сурогатне материнство. Клонування. Етичні проблеми генно-інженерних технологій	2
5	Основи евтаназії, реабілітації. Хоспіс. Біоетичні проблеми паліативної та реабілітаційної медицини.	2

Всього лекційних годин	10
------------------------	-----------

2.2.2. Семінарські заняття- не передбачено програмою

2.2.3 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Виховання поваги до здорового образу життя. Здоров'я , філософське, біологічне та етичне визначення. Визначення здоров'я ВООЗ. Здоровий спосіб життя як умова його тривалості, фізичного і духовного розвитку. Людина і хвороба. Хвороба як переживання і поведінка людської особистості.	2	розповідь- пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, дебати	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; взаємоконтроль; самоконтроль ; доповідь; виступ на задану тему
2	Концепція біобезпеки і ризику біомедичних технологій. Біоетичні аспекти та біобезпека впливу навколишнього середовища на людину. Біоетичні аспекти агротехнологій.	2	-«-	-«-
3	Основи біоетичної оцінки морального статусу плода та початку життя, конфліктів між матір'ю а плодом. Основи біоетичної оцінки та контролю генетичних технологій. Основи біоетичних аспектів трансплантології та трансфузіології крові.	2	-«-	-«-
4	Основи біоетичних проблем болю, страждання, реабілітації та евтаназії. Паліативна медицина.	2	-«-	-«-
5	Основи біоетичних проблем ВІЛ-інфекції та інших соціально небезпечних інфекцій. Основи біоетичних проблем біопсихосоціальної медицини, психології та психіатрії. Залік.	2	-«-	усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль
Всього годин семінарських занять		10		

2.2.4 Лабораторні заняття- не передбачено програмою

2.2.5 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Опрацювання тем, які входять до плану аудиторних занять.	5	відеороліки, відеофільми, самостійна робота з	реферати; анотації; самоконтроль ; доповідь;

			інформаційні джерелами.	виступ на задану тему
2	Виконання індивідуальної самостійної роботи.	20	-«-	-«-
Всього годин самостійної роботи студента		25		

Методи навчання (навести лише ті, які використовуються під час викладання дисципліни): лекція, розповідь-пояснення, бесіда, демонстрація, презентація, відеороліки, відеофільми, дискусія, круглий стіл, ділова, рольова, імітаційна гра, моделювання процесів і ситуацій, делегування повноважень, кейс-метод, дебати, спаринг-партнерство (навчання в парах),

Методи контролю:

Поточний контроль: усне опитування (індивідуальне і фронтальне); письмове опитування; тестовий контроль; творчі завдання; індивідуальні завдання; реферати; анотації; взаємоконтроль; самоконтроль; доповідь; виступ на задану тему;

Підсумковий контроль: залік

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти ХНМУ»

Організація оцінювання поточного контролю. Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичному занятті відповідно до конкретних цілей. Застосовуються такі засоби оцінки рівня підготовки студентів: розв'язання ситуаційних задач, трактування та оцінка результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, контроль засвоєння практичних навичок. Підсумкове заняття (ПЗ) обов'язково проводиться згідно з програмою навчальної дисципліни протягом семестру за розкладом, під час занять. Прийом ПЗ здійснюється викладачем академічної групи. Оцінювання здійснюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти з дисциплін

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Студент вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	

	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
Зокрема, критерії оцінювання практичних навичок з дисциплін	
«Відмінно»	Студент відповідає високому (творчому) рівню компетентності: студент виявляє особливі творчі здібності, без помилок самостійно демонструє виконання практичних умінь та володіє системними теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.) та має здібності для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях.
«Добре»	Студент самостійно демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі неточності, які швидко виправляє, володіє теоретичними знаннями (знає методику виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.)
«Задовільно»	Студент демонструє виконання практичних умінь, допускаючи деякі помилки, які може виправити при корекції їх викладачем, володіє задовільними теоретичними знаннями (знає основні положення методики виконання практичних навичок, показання та протипоказання, можливі ускладнення, та ін.).
«Незадовільно»	Студент не може самостійно продемонструвати практичні вміння (виконує їх, допускаючи грубі помилки), не володіє достатнім рівнем теоретичних знань (не знає методики виконання практичних навичок, показань і протипоказань, можливих ускладнень, та ін.).

Перерахунок середньої оцінки за поточну навчальну діяльність у багатобальну шкалу проводиться відповідно до «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності студентів...» або середню оцінку (с точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу АСУ.

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200- бальна шкала	4-бальна шкала	200- бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138

4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130
4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4,27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за вивчення дисципліни – 200 балів, мінімальна кількість балів становить 120, що є підставою для зарахування дисципліни. Студенту, який завершив вивчення дисципліни виставляється в залікову книжку «зараховано», а відомість виставляються бали від 120 до 200 та «зараховано».

Оцінювання самостійної роботи студентів. Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті та при проведенні заліку.

Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні. Загальна сума балів за поточну навчальну діяльність не може перевищувати 120 балів.

3.2. Перелік практичних навичок, які перевіряються під час заліку:

1. Вміння вступати в довірливий контакт з пацієнтами та його близькими.
2. Вміння давати оцінку емоційно-психологічного стану пацієнта.
3. Вміння здійснювати психологічну підтримку хворого та його сім'ї.
4. Вміння на практиці застосовувати норми та принципи біомедичної етики та деонтології при роботі з хворими в клініці.

5. Вміння давати медико-етичну та правову оцінку конкретних випадків з позицій конфіденційності та лікарської таємниці при вирішенні ситуаційних задач.
6. Вміння аналізувати та давати медико-етичну оцінку конфліктних ситуацій, що найбільш часто зустрічаються в практиці лікаря при вирішенні ситуаційних задач

3.3. Контрольні питання та завдання до самостійної роботи Засвоєння тем, які вносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час заліка.

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

За бажанням студента під час вивчення відповідних тем він може виконувати індивідуальну роботу, яка проводиться в позаурочний час та при успішному її виконанні додатково оцінюється викладачем.

Орієнтовний перелік індивідуальних завдань:

Питання для обговорення та теми для дискусій.

1. Функції біоетики.
2. Біоетика і постмодернізм.
3. Роль біоетики в глобальній концепції світогляду.
4. Світоглядна функція біоетики у формуванні громадського суспільства.
5. Вплив основних світових релігій на розвиток біоетики.
6. Транскультуральний вимір біоетики.
7. Історичні аспекти концепції «права людини».
8. Різновиди прав людини та громадянина.
9. Роль і зміст «Конвенції про права дитини» Генеральної Асамблеї ООН».
10. Моделі етичного мислення: дедуктивний аналіз з використанням теорії І.Канта.
11. Дедуктивний аналіз з використанням методу утилітаризму.
12. Дедуктивний аналіз з використанням методу принципалізму.
13. Казуїстичний метод індуктивного аналізу.
14. Феміністська етика в індуктивному аналізі.
15. Концепція безпеки.
16. Потенційні загрози суті живих організмів.
17. Біобезпека, екологічна безпека, генетична безпека.
18. Біоетичні проблеми генетичних біотехнологій.
19. Біоетичні проблеми терапії стовбурними клітинами.
20. Біоетичні проблеми розроблення і використання генетично модифікованих продуктів.
21. Методи оцінювання ризику біомедичних технологій.
22. Поняття здоров'я і його рівнів.
23. Фактори ризикованої поведінки.
24. Рівні і моделі формування здорового способу життя.
25. Принципи «не нашкодь», «роби добро», «інформованої згоди».
26. Принципи поваги автономії пацієнта.
27. Критика патерналізму гіпократівської етики.
28. Моделі стосунків між лікарем і пацієнтом (рольова гра).
29. Принцип правдивості в професійній діяльності лікаря.
30. Конфлікти інтересів у професійній діяльності лікаря.
31. Об'єктивні і суб'єктивні складності в побудові правильних стосунків між медичними працівниками і хворими.
32. Роль сім'ї в прийнятті рішень.
33. Критерії розподілу ресурсів системи охорони здоров'я.
34. Роль етичних теорій у подоланні моральних протиріч між медичною та економічною оцінкою клінічної ситуації.
35. Як можна класифікувати біомедичні експериментальні дослідження, обираючи за критерій мету, яку вони прагнуть досягти?
36. Яких принципів слід дотримуватися під час експериментів на людині?

37. Роль медичних працівників у розподілі медичних ресурсів, зокрема в педіатрії.
38. Який документ є основним при взаємодії лікаря і пацієнта перед залученням до клінічного дослідження та впродовж його проведення?
39. Що лежить в основі дискусій з приводу використання тварин у медико-біологічних дослідженнях.
40. Визначення лікарської помилки та її біотичне значення. Об'єктивні та суб'єктивні причини. Визначення поняття нещасний випадок.
41. Визначення поняття «ятрогенії» та її види.
42. Види відповідальності лікаря за професійну помилку.
43. Кримінальна відповідальність медичних і фармацевтичних працівників за професійні і службові правопорушення.
44. Види штучного абортів та їх біотична оцінка. Визначення морального статусу плода як людини.
45. Біоетичні проблеми та оцінка сурогатного материнства.
46. Сучасні генетичні технології та біотичні принципи їх використання.
47. Пренатальні і постнатальна генетична діагностика, біотичні принципи і конфлікти.
48. Сучасні технології клонування та їх біотична оцінка.
49. Досягнення генної терапії, міжнародне правове та біотичне регулювання.
50. Визначення критерію смерті і вмирання у Сіднейській декларації Всесвітньої медичної асамблеї.
51. Біоетичні і та юридичні проблеми евтаназії у тому числі у дітей.
52. Біоетична оцінка ненадання (припинення) підтримувального лікування і реанімаційної допомоги.
53. Біоетичні аспекти зловживань, стигматизації і дискримінації в психіатрії.
54. В чому полягає принцип «презумпції згоди» при вирішенні питання про забір органів для трансплантації.
55. Які нормативні акти регулюють питання трансплантації.
56. Міжнародне біотичне регулювання питань ВІЛ-інфекції. Закон України «Про протидію поширення хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), правовий та соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ.».
57. Визначення понять «паліативна допомога» та «паліативна терапія».
58. Роль хоспісів у концепції паліативної медицини у тому числі для дітей.
59. Роль фахівця з реабілітації у суспільній інтеграції інваліда, у тому числі інваліда з дитинства.
60. Етичні аспекти використання анальгетику для зменшення болю у хворих в термінальному стані.

3.5. Інші заохочення (умови нарахування додаткових балів за різні види неформальної та інформальної діяльності, серед яких можуть бути конференції, наукові дослідження, участь у опитуваннях, симпозиумах, тощо):

На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (**не більше 10**)

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються студентові тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

3.6. Правила оскарження оцінки

Згідно загальних положень та наказів ХНМУ

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Вимоги дисципліни(система вимог та правил, які викладач пред'являє до здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни). Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал

попередньо, до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте. Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно.

Передбачена академічна мобільність, взаємозамінність залікових кредитів (обсяг 1 кредиту 30 годин). Студенти можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання - строго індивідуально.

Відвідування занять та поведінка Відвідування лекцій та практичних занять студентами є обов'язковим. Не допускаються запізнення студентів на лекції та практичні заняття.

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Використання електронних гаджетів дозволяється лише з дозволу викладача. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття.

Рекомендації щодо успішного складання дисципліни(активність здобувачів вищої освіти під час практичного заняття, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи). Практичні заняття передбачають:

Активну участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Заохочення та стягнення(додаткові бали за конференції, наукові дослідження, правки, поради, участь у опитуваннях). Оцінювання індивідуальних завдань студента здійснюється за умов виконання завдань викладача (доповідь реферату на практичному занятті, доповідь з презентацією на практичному занятті, доповідь на науково-практичних конференціях кафедри, університету, написання тез, статей, участь у Всеукраїнській олімпіаді). Бали (не більше як 10) додаються, як заохочувальні.

Техніка безпеки. На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Порядок інформування про зміни у силабусі та ін. Розробка, оновлення та затвердження силабусу навчальної дисципліни проводиться кожного навчального року. Обов'язкове розміщення на сайті ХНМУ в профілі освітньої програми «Медицина» до 30 червня поточного навчального року для наступного навчального року;

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Політика щодо академічної доброчесності (в т.ч. відповідальність за порушення академічної доброчесності). Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Кафедра пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Студенти з особливими потребами повинні зустрітися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.
2. Гігієна та охорона праці медичних працівників. Навчальний посібник /За ред. В.Ф. Москаленка, О.П. Яворовського. – К.: “Медицина”, 2009. – С.6-56.
3. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: Навчально-методичний посібник/ упор.: О.П.Яворовський, В.М.Шевцова, Г.А.Шкурко та ін.- Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А., 2012. – 232 с.
4. Безпека життєдіяльності: для студентів вищих закладів освіти України I-IV рівнів акредитації / Є.П. Желібо, Н.М. Заверуха, В.В. Зацарний; За ред. Є.П. Желібо і В.М.Пічі. – К.: “Каравела”; Львів: “Новий Світ-2000”, 2001. – 320 с
5. Безпека життєдіяльності: підручник. / [О.І. Запорожець, Б.Д. Халмурадов, В.І. Применко та ін.] – К.: "Центр учбової літератури", 2013. – 448 с.
6. Конституція України. Основний закон від 28.06.1996.

Допоміжна:

1. Запорожан В.Н. Біоетика та біобезпека, національний підручник / В.Н.Запорожан, Н.Л.Аряєв. – Київ Здоров'я. –2013. – 454с
2. Zaporozhan V. M. Bioethics: Textbook / V. M. Zaporozhan, M. L. Arayayev–Odessa: TheOdessaStateMedicalUniversity, 2008. – 288 с.
3. Запорожан В.Н. Путь к биоетике / В.Н.Запорожан. – Одесса: Одесскиймедуниверситет, 2008. – 284 с.
4. Антологія біоетики / [За ред. Ю.І.Кундієва]. –Львів.: БАК, 2003. – 592 с.
5. Аргунова Ю.Н. Права граждан с психическими расстройствами (вопросы и ответы). – 2-е изд., перераб. и доп. /Ю.Н.Аргунова. – М.: Фолиум, 2007. – 147 с.
6. Ардашева Н. А. Эвтаназия, как метод искусственного прерывания жизни. Аряев М. Л. Психологічні та біотичні проблеми у перинатальній медицині У кн. Неонатологія. Підручник / М. Л. Аряєв : Київ АДЕФ – Україна, 2003. –С. 115 – 131.
7. Аряев Н. Л. Психологические и биоэтические проблемы в перинатальной медицине В кн. Неонатология Ученик / Н. Л. Аряев : Одеса. – Одеський медуниверситет, 2006. – С. 119 – 136.
8. Аряев Н. Л. Медико-этические и правовые проблемы в неонатологической практике / Н. Л. Аряев //Другий національний конгрес з біоетики. – Київ: НАН України, АМН України, Комісія з питань біоетики при Кабінеті Міністрів України, 2004. – С. 103.

9. Берн І. Права людини в сфері охорони здоров'я : практ. посіб./[За наук. ред. І.Сенюти]. – Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2011. – 507 с.
10. Біоетика. Учебник / [Под. ред. П.В.Лопатина]. – 4-е изд., перераб. и доп. – М.: ГЭОТАР Медицина, 2010. – 272 с.
11. Волосовець О. П. Завдання з біоетики та медичної деонтології для педіатрів / О.П. Волосовець, Н.В. Нагорна та інші // Донецьк. – 2004. – 52 с.
12. , Г.Джонс, А. Кемпбелл. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2007. – 400 с.
13. Дотримання етичних та законодавчих норм та вимог при виконанні наукових морфологічних досліджень : метод. рекоменд. /В.Л.Кулініченко, В.Д. Мішалов, Ю.Б.Чайковський, С.В.Пустовіт та інші. – К.: НМАПО ім. П.Л.Шупика, 2007. – 29с.
14. Завалюк А.Х. Етично-правові аспекти лікарської діяльності в Україні /А.Х.Завалюк, Г.Х.Кривда, І.О.Юхимець. – Одеса, 2008. – 191 с.
15. Запорожан В. Н.Нооетика в этическом кодексе медицины XXI столетия// В.Н.Запорожан. - О: ОНМедУ, 2011. – 168 с.
16. Запорожан В.М. Нооетика як новий напрямок соціогуманітарної культури і філософії / В. М. Запорожан // Інтегративна Антропология, 2005. – №1-2(5-6). – С. 3-10
17. Запорожан В.Н. ВИЧ-инфекция и СПИД /В.Н.Запорожан, Н.Л.Аряев. – К.: Здоров'я, 2003. – 802 с.
18. Згречча Е. Біоетика : підручник / Е. Згречча, А. Дж.Спаньйоло, М.Л.П'єтро; пер. з італ. В.Й. Шовкун. – Львів.: Медицина і право, 2007. – 672 с.
19. Трансплантология 2010: итоги и перспективы / [Под ред. С.В.Готье]. – М.:Триада, 2011. – 461 с.
20. Bennet L.E. Transplantationwitholderdonorheartsforpresumedstablerecipient: ananalysisoftheJointInternationalSocietyforHeartandLungTransplantation / Bennet L. E. UnitedNetworkforOrganSharingThoracicRegistry / L. E. Bennet, E. B. Edwards, J. D. Hosenpud //J. HeartLungTransplant. – 1998. – №17. – P. 901 - 905.
21. Bioethics. AnAnthology/Ed. By H. Kuhze, P Singer. – Oxford: BlackwellPubl. Ltd, 1999. – 600 р.
22. Kovalyova O. MedicalEthics / O. Kovalyova 2001. – Kharkiv, 128 p.
23. Mappes T.A. Biomedical ethics /T.A. Mappes., D. De Gracia. – Me Graw Hill. 2001/ - 707 P.
24. OperationalGuidelinesforEthicsCommitteesthatReviewBiomedicalResearch. - Geneva: WHO, 2000. – 31 P.
25. Rawl J.D. Justice as Fairness: A. Restatement /J.D.Rawl. – HarvardUniversity Press. 2003/ - 2014 p.
26. Robert V. VeatchThebasicsofbioethics / V. RobertVeatch. – KennedyInstituteofEthicsGeorgetownUniversity : PrenticeHall, UpperSaddleRiver, NewJersey. – 2003. – 205 p.
27. Thomas A. MappesBiomedicalEthics / Thomas A. Mappes, DavidDeGrazia. //McGrawHill. – 2001. – 707p.
28. Veath R.M. The Basics of Bioethics / R.M.VeathNew Jersey: Prentice Hall, 2003/ - 205 p.
29. Zaporozhan V. M. Nooethics: asmodernstageofdevelopmentofbioethics. / V. M. Zaporozhan // LEADERSHIP. – N 1. – 2004. – P 14 – 17.
30. Zaporozhan V. M. NooethicsandGlobalBioethics / V. M. Zaporozhan // 2nd InternationalCongress [“EUROPEAN CITIZEN’S QUALITY OF LIFE E. C. Qua. L”], (GREECE. 2005). – P. 84 -85.
31. Zaporozhan V. M. FromBioethics – toNooethics / V. M. Zaporozhan: Varna, ScriptaScientificaMedica, 2008. – vol. 40 (1). – P. 7–12.

Інформаційні ресурси

При підготовці до практичних занять студенти можуть використовувати презентації, відео-матеріали, методичні рекомендації, що розміщені на репозиції ХНМУ(<http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/178>) та в системі Moodle. При необхідності у викладанні дисципліни можливо використання форм дистанційного викладання в системі

Moodle(проведення практичних занять теоретичного напрямку, вирішення тестових завдань, вирішення ситуаційних завдань))

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>.
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>.
5. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>.
7. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rnbo.gov.ua/>.
8. Постійне представництво України при ООН <http://ukraineun.org/>.
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int/>.
10. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>.
11. <http://www.bioethics.net>
12. <http://www.bioethics.as.nyu.edu>
13. <http://www.bioethics.ca>
<http://www.bioethics.ru>

Завідувач кафедри ПВМ №2 та медсестринства
д. мед. н., професор

Т.С.Оспанова